Bálint Márta: A daloló madarat nem kívül kell keresni

Keresztény Élet Portál – 2015. február 13.

Nem mondhatja el senkinek, most elmondja hát lapunkon keresztül mindenkinek: bizony már negyvenharmadik éve él boldog házasságban a férjével. „Akik ismernek bennünket, tudják, hogy valóban isteni kegyelem a mi egymásra találásunk, a mai napig mély szeretetben, szerelemben élünk” – mondja a marosvásárhelyi Nemzeti Színház egykori vezető színésze, jó ideje pedig a hazai pódiumok csillaga, Bálint Márta. Amikor a hitvestársához, dr. Medve-Bálint Lajos fogszakorvoshoz fűződő harmonikus viszonyának titkáról kérdezzük, ezt válaszolja: sok türelem, alkalmazkodás, a másik fél szabadságának, szokásainak a tiszteletben tartása mind-mind nagyon fontos az együttélés során. „A szeretet nekünk lételemünk – teszi hozzá –, úgy, mint a levegő, és mi mindmáig nap mint nap megajándékozzuk egymást ezzel a gyönyörű érzéssel.” Éppúgy, amiként legújabb monodrámájának hősei tették – merthogy Bálint Márta most a színpadon is megmutatja, milyen a soha el nem múló szerelem és odaadó ragaszkodás a rajongott társhoz.

Miért választott ilyen nehéz darabot? – kérdeztem Bálint Mártától A megszakított repülés, avagy szerelmem, Wiszockij előadása után. Mosolyogva ezt felelte: *„Vonzanak a mélyebb, filozofikusabb témák, amelyeken keresztül az élet csodáit, magát a világot jobban megismerhetem.”* Ő az a csupa nagybetűs SZÍNÉSZ, aki bőven ad töprengenivalót az embernek: vajon miért választotta a magyarországi pódiumokat a marosvásárhelyi Nemzeti Színház színpada helyett? Vajon édes-e vagy mostoha hozzá az anyahaza? Vajon miként lehetséges, hogy szeretett férjével ilyen hosszú ideje ilyen boldog házasságban él? Vajon napjaink szórakozásra szomjas nézője képes-e ennyi egybesűrített klasszikus érték – mint páratlan színészi alakítás, mélységesen mély érzelem, szárnyaló szellem, útmutató üzenet – befogadására? Bálint Márta úgy fogja kézen és vezeti a nézőt a maga sajátos útján, hogy közben Jókai Anna, Székely János, utóbb pedig Marina Vlady szaván keresztül elvezeti a felismeréshez: tartást mégiscsak a gyökerek adnak; az örökségről, ami a világot megtartotta, mi sem mondhatunk le.

Bálint Mártát a magyar és a világirodalom legszebb szerepeiben láthatta az erdélyi közönség. Mint mondja, gyermekkori álma teljesült be azzal, hogy színész lett.
– *A színpad varázsa nagyon korán megérintett, elbűvölt és magával ragadott, a színház valósággal beszippantott. Attól fogva a színészi pálya hivatásommá vált és szó szerint kitölti az egész életemet* – magyarázza a művésznő. – *Számomra a színjátszás csoda és gyönyörűség egyszerre. A színház az átváltozás gyönyörűségét kínálja, az átváltozás révén pedig néző és színész közösen élheti át a reményt hozó és olykor vigaszt nyújtó csodát, a játék mindig változó, mindig újat és mást, de mindig mély emberi tartalmat hordozó üzenetét.*

Ezt a csodát Bálint Márta hosszú éveken keresztül szülővárosában, Marosvásárhelyen élhette át, ahol felcseperedett és ahová ezer szállal kötődik. Ott végzett a Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolán és ott vált vezető színésszé a helyi Nemzeti Színházban, ahol olyan nagyszerű rendezőktől tanulhatott, mint Harag György, Hunyadi András és Tompa Miklós.

Családjával 1988-ban költözött Budapestre, és ekkor pályája fordulatot vett, egyúttal gazdagodott: azóta a színészi hivatás gyönyörűségét másként éli meg. *„Viszont változatlanul minden idegszálammal arra törekszem, hogy a legjobbat adjam a színpadon, hogy a színház csodáját és gyönyörűségét, a reményt hozó emberi üzenetet teljes egészében átélhesse a néző és vele együtt jómagam is”* – mondja a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével és Magyar Örökség-díjjal kitüntetett művész.

Bálint Mártát a hazai közönség legfőképpen egyéni előadásai láttán zárta a szívébe: a Jókai Anna művéből színpadra vitt Én, szegény Sudár Anna monodrámát vagy a költő előtt tisztelgő Egyedül – Székely János 677 sora című előadását ma is játssza, ám ez idő tájt leggyakrabban A megszakított repülés, avagy szerelmem, Wiszockij darabbal lép a közönség elé.
– *Amíg csapatban, illetve színházban dolgoztam, addig minden szerepkörben kipróbálhattam magam, zenés darabokban, musicalekben, vígjátékokban és drámai szerepekben egyaránt. Amióta viszont szabadúszóként én magam találom ki a feladatokat, értelemszerűen olyat választok, ami közel áll hozzám: a fajsúlyosabb mondanivalójú műveket. Általuk szeretnék a nézőknek, ha lehet, katarzist okozni, amit sokféleképpen lehet, akár nevettetve, akár megríkatva, vagy elgondolkodtatva, a lényeg, hogy sikerüljön –*

tér vissza a darabválasztás kérdésére a művésznő, s hozzáteszi még, hogy a színjátszásban minden műfaj nehéz, persze csak akkor, ha az ember magas szinten próbálja művelni azt.

Bálint Márta – akit nemcsak a nézők, de a kritikusok is a Kárpát-medence egyik legnagyobb színművészeként és a nagy klasszikusok, Szeleczki Zita, Latinovits Zoltán, Dajka Margit, Ruttkai Éva szellemi örökségének továbbörökítőjeként tartanak számon – ez idő szerint A megszakított repülés, avagy szerelmem, Wiszockij monodrámájában mutat hihetetlen átélést Marina Vladynak a házastársa iránt érzett szenvedélyes szerelmét megelevenítő játékában.

Ahogy Gergely László rendező is megállapítja, keveseknek adatott meg, hogy a szerelmet olyan mélységében, olyan intenzitással éljék át, mint az Vlagyimir Viszockij, a brezsnyevi Oroszország híres-hírhedt költője, polgárpukkasztó bárdja és Marina Vlady orosz származású, ünnepelt európai filmsztár között történt. Mennyet és poklot megjáró szerelmük és házasságuk mintha maga is költészet, különös hangulatú dráma lenne, két elemi erővel lobogó lélek játéka és harca élettel, halállal, múlttal, jelennel, egymással, egymásért.

Marina Vlady és Viszockij (mindketten 1938-ban születtek) az 1967-es moszkvai fesztiválon találkoztak egymással s életre szóló nagy szerelem szövődött közöttük, életpályájuk ellentétesnek látszó ívének dacára is. Hosszú bürokratikus szovjet-orosz procedúra után 1970-ben léptek házasságra. Marina Vlady megpróbálta megmenteni szerelmét démonaitól, magával vitte világ körüli utakra, többek között Magyarországra is, ám a nagy nyugati (valódi vagy álságos?) szabadság csak siettette az önmaga ellen forduló zseni tragédiáját.
– *Számomra a darab legizgalmasabb vetülete az a furcsa kettősség, ami az idő múlásával egyre nyomasztóbbá válik Marina Vlady és Viszockij kapcsolatában* – elemzi a történetet Bálint Márta. – *Marina ajtót nyit Viszockijnak a szabad világ felé, ám ahogy szerelmük elmélyül, ő maga egyre inkább bezáródik a kapcsolatba. Míg Viszockij a Nyugaton tapasztalt szabadság és a saját karrierjét béklyóba szorított szovjet elnyomás között őrlődik, addig Marinát Viszockij iránt táplált érzései kötik gúzsba: képtelen szabadulni attól a férfitól, aki egyszerre ad neki gyönyört és dönti romba az életét. A két fél közül végül Viszockij rokkan bele saját, önpusztító vívódásaiba.*

A nagy ívű közös repülés 1980-ban megszakad. Viszockij halálával ugyanakkor hiába válik Marina ismét szabaddá, szerelmének elvesztése soha nem gyógyuló mély sebet ejt a lelkén.
A fájdalmasan szép, lélekbemarkoló történet felteszi a kérdést: de hát a boldogtalanság megszenvedése nélkül lehet-e tudni bármit is a boldogságról? A válasszal – igen – elülteti a nézőben a mese üzenetét: *„Az emberek éheztek, fáztak, és nem tudták, milyen az: boldognak lenni. A boldogság madara énekel, hangjaival teremteni tud. Eljutni hozzá, meghallani dalát – ehhez minden kínok kínját járva vezet az út. A megpróbáltatásoktól való félelem, a megalkuvás gyávasága, az emberi akarat s az ezt tápláló hit feladása maga a halál, mert süketté lesz az ember. Nem hallhatja meg a madár énekét.*
Mert a madarat nem kívül kell keresni, repülni nem lehet az égben, dalt hallani, megérezni a boldogság ritmusát nem lehet – csak legbelül igazán. Csak egy-egy pillanatra halljuk, s e boldogságtól aztán megint szomorúak leszünk, és éppen ettől éled mindig újra a dallam. Nem biztos, hogy madár, de olyan szépen tud énekelni, hogy fáj.”

Marina Vlady hallotta a daloló madarat.
Bálint Márta is hallja.

Varga Gabriella
Fotó: Schäffer Ádám Dávid

(Bálint Márta A megszakított repülés, avagy szerelmem, Viszockij című monodrámáját legközelebb február 20-án, pénteken láthatja a közönség az Újbuda Kulti Szalonban (Budapest XI. ker., Szent Gellért tér 1–3.).